

szeretnének megismerkedni Erdély régi és mai iskoláival, az iskolaügy máig érvényes helyzetével. (Tankönyvkiadó).

RÁCZ-SZÉKELY GYÖZÖ

SZÍNHÁZ

Az interjú

Az interjú, amelyben Eörsi István a nagybeteg Lukács Györggyel 1971 tavaszán készített beszélgetéssorozatát dolgozta drámává, különleges műfaja ellenére roppant szellemi izgalmat kiváltó mű. Tanáraink, amikor szinte naponként szembesülnek — különösen a történelem órákon, de más alkalmakkor is — közelmúltunk ellentmondásos eseményeivel, most a *Játékszín* kitűnő előadásán tapasztalhatják, milyen bonyolult, összetett, álságokban és válságokban bővelkedő volt az utóbbi négy évtized.

Az interjú nemcsak egy világméretűben gondolkodó, nagy filozófus eszmerendszerébe enged bepillantást, hanem megmutatja ennek az eszmerendszernek a relativitását és törekenységét is. Amiért nem elsősorban Lukács György a felelős, hanem az a kor, amelyben élt, és amelyet nem kevés kompromisszum árán élt át. A darab tekintélyes része éppen ezekről a kisebb-nagyobb kompromisszumokról, a harc és a megalkuvás, a szellemi integritás és lojalitás dialektikájáról szól. Arról, hogy a nagypolgári származású, hívő kommunistává lett filozófus élete végén is csak úgy maradhatott következetes önmagához, hogy közben korábbi tetteire is kritikusan, ám megértően tekintett vissza.

Sok minden változásnak kellett bekövetkeznie hazánkban ahhoz, hogy az a terjedelmes interjú, amelyet Eörsi Lukáccsal készített, könyvalakban megjelenjen, majd az ezekből a beszélgetésekből szőtt dráma színpadot kapjon. Tegyük hozzá: nem is akármilyen formában! A *Játékszín*nek ugyanis megvan az a minden más színháztól eltérő tulajdonsága, hogy a legkülönféléb társulatok tagjait kérheti föl egy-egy produkcióra. Így történt ezúttal is, amikor Gábor Miklós, a Nemzeti Színház művésze alakítja Lukács Györgyöt, a vele vitázó tanítványát pedig Koltai Róbert, aki ugyanúgy a kaposvári Csiky Gergely Színház tagja, mint a rendező, Barczy László.

Művészeknek, rendezésnek, színháznak az a sokszor méltatott csodája következik be ezúttal is, hogy egy intellektuális párbeszédéből álló, és a papírforma szerint unalmat ígérő darab ilyen feszültséget

képes teremteni. Igaz, a dramaturg és a rendező helyében elhagytam volna azt az utolsó tíz percet, amikor a már nagybeteg filozófus beszéd helyett értelmetlen dadogással válaszol Eörsi kérdéseire. Ez a naturalisztikusnak tetsző jelenet nem lendíti előbbre a cselekményt, viszont csökkenti nézőiben azt a tiszteletet, amelyet frappáns feleleteivel korábban kivívott a nézők előtt Lukács György.

GÁBOR ISTVÁN

KIÁLLÍTÁS

Iskolai textilmunkák

A régi iparosok jól rajzoltak. Ez nem nosztalgias elfogultság, ez személyes tapasztalat. Levéltári kutatásaim során, hagyatékban ránk maradt asztalos műhelyek terveit látva és tanulmányozva derült ki: száz éve a mesterek olyan bravúrokra voltak képesek (ha például egy reneszánsz vagy barokk asztalkát kellett feliskiccelniük), mintha akadémián képzett művészek volnának.

A magyarázat egyszerű. Ötlete és ihlete közülük kevesnek volt (tervezővé csak néhányan váltak), de nem is volt rá szükségük: a múlt században folyóiratként megszorodó nyomtatott mintalapok bőven szolgáltattak megvalósításra alkalmas példákat. Csak olvasni kellett tudni a rajzokból. S ők tudtak. Ismerték az ábrázoló geometriát, és elsajátították a szabadkézi rajz alapelemeit.

Hol és hogyan? A választ az a kiállítás szolgáltatja, amely *Iskolai textilmunkák, rajzok s azok munkaeszközei* címmel látható a *Történelmi Múzeumban*. Ez a kis bemutató megmondja: a rajzoktatást a Ratio Educationis kezdeményezte, azt pedig, hogy az inasoknak meg kell tanulniuk rajzolni, maga II. József rendelte el. Az ő nevéhez fűződik a „vasárnapi rajziskola”, ahol nem vasárnapi festőket (azaz hobbijukat kiélő lelkes amatőröket), hanem éppen ellenkezőleg, alaposan felkészített mestereket képeztek, többek között azzal, hogy a papíron ceruzával is ki tudják fejezni gondolataikat.

A művészek és a mérnökök sem maradhattak le mögöttük. A kiállításon jó pár rajzot láthatunk a Székesfővárosi Iparrajziskola (itt képezték a kőfaragókat, az épületdíszítő szobrászokat és a festőket), illetve a műgyetem egykori hallgatóitól. Precíz, mégsem lélektelen munkák ezek.

S ahogy az oktatásban mindinkább teret nyert a nevelés, nőtt a rajz pedagógiai szerepe. Annak a Pestalozzi-féle megállapításnak a jegyé-